

BULGÁRIA

Irta: Sulhof József

A mai Bulgária a Balkán és ezen keresztül Kelet-Európa békéjének fontos pillére. Ahhoz, hogy idáig eljusson, a bolgár népnek is végig kellett járnia azoknak a kis népeknek megpróbáltatásokkal és szenvedésekkel teli útját, amelyek sorsát idegen erők és idegen érdekek irányítják. Mint az utolsó évtizedekben a Balkánállamok általában, Bulgária is a hódító erőszak, az imperialista hatalmak és a pénztörek harcainak áldozata volt. Életrevalóságát, fejlődésképeségét és erejét azonban éppen azzal mutatta meg, hogy amikor a Vörös Hadsereg elérte határait, annak segítségével és annak erejére támaszkodva, ki tudta használni az alkalmas pillanatot és megszabadította magát az idegen erőszak alól.

Történelme két részre oszlik. Az egyik a középkorban kezdődik és a török hódoltsággal úgyszólván teljesen megszakad. Ennek ellenére szorosan összefügg és egyetlen fejlődési folyamatot alkot azzal a történelmi résszel, amely a XIX. század második felében kezdődik. A bolgár népet nem tudta magába olvasztani a török imperializmus még a legfanatikusabb vallási eszközökkel sem. A nép belső ereje nagyobb volt, mint a hódító erőszak ereje. A feltörő polgárság a fejlődő kapitalizmusban arra használja ki a népek önállósági és szabadságkereső törekvéseit, hogy az összeomló török birodalom kis népeit imperialista céljai szolgálatába állítja. Kis államokat teremt, hogy a mesterségesen szított ellentéteket saját céljaira használhassa fel. A cárizmus, amelynek nagy befolyása volt a Balkán népemél, e tekintetben a nyugati imperializmus leghűségesebb szövetségese volt. Amikor a Berlini Kongresszuson 1876-ban feltámasztották és önálló államná tették Bulgáriát, ez azonnal az érdekek ütköző pontjába került. A cárizmus csatlósai, a földbirtokosok és a kapitalista polgárság hamis szovinizmusba hajszolja a bolgár népet. A német imperializmus ezt késedelem nélkül kihasználja. Német hercegi családot ültet a bolgár trónra és az ország a német imperializmus egyik játékszerévé válik. Az első világháborúban a központi hatalmak mellé állott. A két világháború között a revizionista szélsőséges nemzeti mozgalom kerítette hatalmába az országot. Macedónia volt a szoviszta érdekek ütköző pontja. A négy, majd 1912 után három ország között megosztó macedón területekre három kis nemzet tart igényt imperialista célkitűzéseiben. A legsúlyosabb ellentétek Bulgária és Szerbia között keletkeztek, amelyek ismétlen hódításra indulnak Macedónia és egymás ellen. Ezzel vezeték le mindkét országban a belső zavarokat. Bulgáriában a földműves párt kísérleteivel szemben, amelyek a birtokviszony rendezésére és az ország belső egyensúlyának helyreállítására irányultak, a tőke és az idegen hatalmak érdekei érvényesültek. Merényletek történtek a bolgár nép számlájára és végül belesodorták az országot a fasiszta kalandorpolitikába. Kiszolgáltatták az országot és a népet a nemzeti szocializmus kalandor politikájának. Mennyire a népkarant ellenére történt mindez, azt legjobban az mutatja, hogy a német csatlósok sem mertek a bolgár nép nevében hadat üzeni a Szovjet Szövetségnek. Amikor a Vörös Hadsereg elérte Bulgáriát, előbb hadüzenetet és hadállapotot kellett teremteni a Szovjet Szövetség és Bulgária között, hogy fegyverszüneti szerződést köthessenek.

Ekkor kezdődik Bulgária történetének második korszaka. A valóságban mindez már korábban folyamatban volt a bolgár nép lelkében, de a fasiszta erőszakkal szemben csak akkor érvényesülhetett, amikor a Vörös Hadseregben hathatós támogatást kapott. Dimitrov Georgi, a bolgár nép nagy vezére, csak nemrégiben beszélt az 1944 szeptember 9-iki fordulat jelentőségéről.

»Szeptember 9-ike új korszakot nyitott meg történelmünkben, ez a bolgár népuralom, a Hazafias Arcvonal korszaka. A felületes emberek csak a külső formák változását látják. A valóságban ez a változás sokkal mélyebb volt, mert az igazi demokrácia diadalmaskodott. A két ország: a fasiszta királyság Bulgáriaja és a Hazafias Arcvonal demokratikus országa között mély szakadék tátong«.

A felszabadult bolgár nép valóban olyan országot teremtett, amelyben a régi fasiszta királyság emléke csak a reakció erőszakosságaiiban maradt meg. A nép erejének tudatára ébredt. Egy nagyszerű gesztussal, egyetlen nagy per keretében, a nép ítéllete elé állította népeleues vezetőit. Több mint száz vezető-politikust, köztük Kiril Koburg herceget, Filov és Mihov régenseket, 22 volt minisztert halálra ítélték és kivégeztek. A nép ezzel kinyilvánította, hogy semmiféle közösséget nem vállal azzal a politikával, amelyet az idegen bérencek folytattak és sorsának intézését saját kezébe veszi. A szakadás ezzel teljessé és tökéletessé vált a régi és az új korszak között. A népuralom azonban üres és tartalmatlan maradt volna, ha a változás csak formásokban mutatkozik meg. A felszabadulás után nyomban megaiakult a Hazafias Arcvonal, amelyben a pártok, a Kommunista Párt vezetésével összefogtak, hogy egyetlen egységbe tömörüljenek az összes demokratikus és haladászellemtű erők. A nép támogatásával ezek az összefogó demokratikus pártok, amelyek valóban a dolgozó bolgár nép akaratát és célkitűzéseit érvényesítik, eléggé erősek voltak ahhoz, hogy gazdaságilag, kulturális téren, a politikai életben, a társadalmi rendben és az ország külpolitikájában is végrehajtsák az átszervezést.

A bolgár földműves nép törpebirtokosokból áll. Velük szemben állott a pénztoke szolgálatába hajtott szövetkezeti rendszer és az ipari nagytoke. Mindenek előtt a fődreformot kellett végrehajtani és a Hazafias Arcvonal megalakuvást nem ismerő következetességgel felosztotta a nagybirtokokat úgy, hogy maga a nép volt a birtokhódító. Ez volt a gazdasági újjáépítés alapja és ezzel párhuzamosan mentesítették a szövetkezetet a pénztoke befolyásától.

A szövetkezetek irányítását az állam vette kezébe. Ezzel az államnak uralmi szerep jutott a nemzetgazdaság irányításában és ellenőrzésében. A kapitalista magántoke nem szabad és csak annyiban vehet részt a nemzeti termelésben, amennyire beilleszkedik az állami tervek kereteibe. Ezzel biztosították azt, hogy az újjáépítés nem tokeérdekek haszonlesése szerint, hanem a nép érdekeinek megfelelően folyik. Kulturális téren megkezdték az ország teljes átnevelését. Megszabadították a népet a szélsőséges szovinizmus uszítóitól és széleskörű nevelőmunkával máris hatalmas eredményeket értek el. Az átszervezés természetes következménye volt, hogy a társadalom is átalakult és a népuralom tényezői jutottak előtérbe az eddigi kiváltságokkal szemben.

Mind ez annál nagyobb eredmény, mert Bulgária a legyőzött államok közé tartozik, amelyeknek sem a belpolitikában, sem külpolitikai téren nincsenek olyan szabad mozgási lehetőségei, mint a győzteseknek. A Hazafias Arcvonal politikája azonban ezt a nehézséget is áthidalta. Mindjárt kezdettől fogva kapcsolatot keresett a szomszédokkal, elsősorban a szláv államokkal. Megrendezte 1945 júliusában a felszabadulás évfordulóján a nagy találkozást, amelyre a szláv államok dolgozó tömegeinek küldöttségei gyűltek össze. Ezen a gyűlésen kifejezésre jutott a szláv testvériség és az a nagy összefogás, amely teljesen új szellemben, valóban demokratikus eszmék szerint kívánja az újjáépítést megvalósítani. Bulgária ezzel egy csapásra kizárt minden elkülönülési politikát és megsemmisítette a német imperializmus befolyásának minden maradványát. A Hazafias Arcvonal ezzel félreérthetetlenül tudtára adta mindenkinek, hogy szakított a gyűlölködés politikájával és szoros együttműködést kíván teremteni a szláv testvérnemzetekkel, elsősorban pedig a Szovjet Szövetséggel és a szomszédos Jugoszláviával. A gyűlölködés helyett, amelyet évtizedeken keresztül szítottak a szerb és bolgár népekben, de mindenkor csak idegen érdekek szolgálatában, most érvényesült a testvéri egység, az összefogás és az együttműködés szelleme, ami a szomszédos népeknél egészen természetes. Jugoszlávia és Bulgária között ma több mint baráti, testvéri a viszony. Ennek egyik legfőbb oka az, hogy mind a két ország kikapcsolta a macedón kérdést, amely a gyűlölködés és imperialista célok problémája volt. Jugoszlávia keretében meg-

alakult az önálló macedon népköztársaság és egészen természetes, hogy a szabad bolgár nép elismeri a macedonok önrendelkezési jogát.

Tito marsal szkoplyei beszédében így nyilatkozott erről a kérdésről:

— Miért egyesülnek Macedonia népei idegen fennhatóság, vagy védnökség alatt? Mi elég érettek és nagykorúak vagyunk. Tudjuk, hogy a bolgár nép amellett a politika mellett van, amelyet együtt kezdeményeztünk a megszállók kiűzése után, amikor őszintén és testvérekhez hasonlóan kezdtünk beszélni... A bolgár Hazafias Arcvonal és Jugoszlávia között a kapcsolatok kitűnőek és a Balkán népei fokozott közeledésre töreksenek, — írta korábbi kijelentéseireh Títo marsal egyik nyilatkozatában, Dimitrov erről a kérdésről azt mondotta, hogy Macedonia többé nem ütközőpont a két ország között, hanem még szorosabban egymáshoz fűzi Bulgáriát és Jugoszláviát.

Bulgária újjáépítésében vannak még politikai nehézségek. A bolgár választásokat első alkalommal nem tarthatták meg, mert Amerika közbelépett. Második alkalommal, 1945 november 18-ikán megtartották a választásokat és az ellenzéknek alkalmat nyújtottak, hogy megmutassa erejét. Az ellenzék azonban, amelynek soraiban kizárólag királypártiak, fasiszta csatlósok, hitleri bérencek, a nagytöke népellenes, reakciós elemei állanak, nem mert fellépni a választásokon, mert tudta, hogy a nép eliene van, a Hazafias Arcvonal valóban olyan győzelmet aratott a választásokon, amely teljes mértékben gazolta, hogy az Arcvonal a népet és a nép akaratát képviseli. Ezzel többé nem lehetett szembehelyezkedni. Az év végén megtartott moszkvai hármastekezeletről csupán azt ajánlották a bolgár kormánynak, vonja be az ellenzéki csoportok két képviselőjét munkájába, de csak olyanokat, akik valóban képviselik az ellenzéki csoportokat. Amint a kormány kiegészítése megtörténik, a nyugati nagyhatalmak elismerik a bolgár kormányt, amelyet a Szovjet Szövetség már korábban elismert. Az új kormánynak azután meg lesz a hatalma ahhoz, hogy a felszabadulás óta kiépült belső rendszert alkotmányos alapokra helyezze. A köztársaságot mindaddig nem kiálthatták ki, mert a jelenlegi nemzetgyűlésnek nincs erre felhatalmazása. Az azonban kétségtelen, hogy a bolgár nép nem engedí többé visszaállítani a királyságot és amint a szükséges formásoknak eleget tesznek, Bulgária hivatalosan is átalakul népköztársasággá, hogy még szorosabban illeszkedhessen a balkáni demokráciák együttesébe.

AZ ATOMTÓL — AZ ATOM-DIPLOMÁCIÁIG

Irta: Dr. Hok Rezső

1945 augusztus 6-án szenzációs hír járta be a világot: egy amerikai repülőgép bombának nevezte és romboló ereje 2000-szer volt nagyobb a legnehezebb angol bombánál. A szűkszavú híradás, melyet egy hivatalos közlésben Truman elnök is megerősített, lázbahozta a világ közvéleményét. A hír egyforma szenzációt jelentett a katonai körök, a politikusok, a gazdasági tényezők és tudományos világ számára. Az atombomba, illetőleg azok a tudományos és technikai eredmények, amelyek lehetővé tették az atomenergiának romboló bomba formájában való felhasználását, nemcsak a rombolás tudománya terén jelentettek forradalmi eseményt, hanem egyben hatalmas lépéssel közelebb hozták az ipari termelés és általában a gazdasági élet teljes forradalmasításának új korszakát is.

A sajtóhangokat, melyek az első atombomba robbanását követték kezdetben a szenzációhajhászás jellemezte. Politikai sarlatánok és nagyképű kontárok egymás kezébe adták a tollat, amikor a közvéleményt az atombombáról tájékoztatni kellett. A sajtó ezen felelőtlen atomkoncertjébe fokozatosan felelős hangok is szövédték: a hivatalos politikai megnyilatkozásnak hangjai. Lassan nyilvánvalóvá vált, hogy az atombomba a világpolitika mezején, különösen ami a nemzetközi együttműködést illeti, nagyobb tisztítást végzett és mélyebb nyomokat hagyott, mint Hirosimi szigetén. Az a tény, hogy egy páratlan erejű romboló fegyver a haditechnika terén különlegesen előnyös helyzetet teremtett a nagyhatalmak egy csoportja részére, világpolitikai viszonylatban is visszhangra talált. Az atombom-